

Nauczyciele – jedna z najliczniejszych grup zawodowych w Polsce. Jaki mają wizerunek w oczach społeczeństwa, jak postrzegają siebie samych, a co mówią statystyki? Dzięki badaniom Instytutu Badań Edukacyjnych poznajemy lepiej polskiego nauczyciela

Edukacja i wykształcenie społeczeństwa to jedne z głównych czynników decydujących o awansie cywilizacyjnym i możliwościach rozwojowych poszczególnych państw. Oba czynniki w dużej mierze zależą od nauczycieli. Przy okazji przypadającego 14 października Dnia Edukacji Narodowej, popularnie zwanego Dniem Nauczyciela, warto przyjrzeć się ich pracy.

Nauczyciele stanowią liczną grupę zawodową - w Polsce jest ich ok. 650 tys. Mowa tu o wszystkich nauczycielach, zarówno przedmiotów ogólnokształcących jak i zawodowych, w szkołach dla dzieci, młodzieży i dla dorosłych, także w szkołach artystycznych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, internatach itp.

Przeciętny wiek polskiego nauczyciela to 42 lata. Z badania IBE „Czas i warunki pracy nauczycieli” wynika, że nauczyciele uczący w gimnazjach i technikach są najmłodszy, a nauczyciele nauczania początkowego – najstarsi. Badania potwierdzają także sfeminizowanie zawodu nauczycielskiego – w Polsce 75% nauczycieli to kobiety. Szczególnie widoczne jest to w edukacji wczesnoszkolnej, gdzie jedynie co setny nauczyciel to mężczyzna (wg danych Systemu Informacji Oświatowej).

Zadowolenie i postrzeganie własnej pracy

W Polsce zdecydowana większość nauczycieli jest zadowolona ze swojej pracy, przy czym wyniki badania TALIS wskazują, że więcej satysfakcji czerpią z pracy w szkole, w której uczą, niż z zawodu jako takiego. Inaczej w oczach nauczycieli jest jednak z prestiżem wykonywanej pracy. Jedynie 18% nauczycieli gimnazjów twierdzi, że zawód nauczyciela jest ceniony w społeczeństwie (międzynarodowa średnia w krajach objętych badaniem TALIS wyniosła 31%). Aż 90% wskazuje, że lubi pracę w swojej szkole. Choć jedynie co dziesiąty żałuje, że został nauczycielem, to aż co trzeci nauczyciel gimnazjum zastanawia się, czy nie byłoby lepiej, gdyby wybrał inny zawód. Co piąty zaś (raczej lub zdecydowanie) nie wybrałby ponownie pracy nauczyciela. Wzorzec odpowiedzi nauczycieli ze szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych jest podobny, rzadziej do chęci zmiany zawodu przyznają się nauczyciele szkół podstawowych. Nauczyciele z gimnazjów z kolei w mniejszym stopniu niż ci ze szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych są zdania, że zawód nauczyciela jest ceniony w społeczeństwie.

Wykres 1. Odsetek odpowiedzi na pytanie “Chcielibyśmy poznać Pani/Pana ogólne odczucia na temat Pani/Pana pracy. W jakim stopniu zgadza się Pani/Pan z poniższymi stwierdzeniami?” w grupie polskich nauczycieli gimnazjum

Źródło dane: OECD, TALIS 2013.

Nauczyciele zwyżkują w oczach innych

Choć sami nauczyciele nie czują, że należą do grupy cieszącej się uznaniem społecznym, to w badaniach nad hierarchią zawodów, prowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej, zdobywają od dekad miejsce w pierwszej dziesiątce pod względem prestiżu, którym Polacy darzą przedstawicieli różnych profesji. Nauczyciel w tym rankingu zajmuje niewiele niższą pozycję niż profesor uniwersytetu i inżynier

w fabryce. Jedna trzecia dorosłych Polaków biorących udział w badaniu CBOS uważa, że poziom zarobków nauczycieli jest za niski. Praca nauczyciela została uznana za stresującą, odpowiedzialną i ciężką. Zarazem nauczyciele postrzegani są jako osoby o wysokich kwalifikacjach oraz motywacji, by stale je zwiększać.

Wykres 2. Wyniki badania wizerunku nauczycieli w całej grupie badanych

Źródło: Wizerunek nauczycieli, komunikat z badań CBOS BS/173/2012.

Obraz nauczycieli uzupełniają wyniki badania 6- i 7-latków na starcie szkolnym zrealizowanego przez IBE. Rodzice tej grupy uczniów w większości wysoko oceniali wychowawcę klasy w różnych aspektach jego współpracy zarówno z rodzicami, jak i opieki nad dziećmi. Z kontaktów z wychowawcą klasy jest także zadowolonych 96% rodziców piątoklasistów biorących udział w badaniu szkolnych uwarunkowań efektywności kształcenia. Wizerunek nauczycieli w oczach uczniów zależy od etapu edukacyjnego i wieku. Badania pokazują, że młodsi uczniowie mają bardzo pozytywny obraz nauczycieli, starsi - bardziej krytyczny.

Wykształcenie nauczycieli

Polscy nauczyciele mają lepsze wykształcenie formalne niż w wielu innych krajach, 99% to absolwenci studiów wyższych – wynika z opublikowanego w tym roku raportu TALIS. Zdobywanie przygotowania do zawodu na uniwersytecie wydaje się być powszechne w wielu krajach. Wyjątkiem jest Flandria (Belgia), gdzie 85% nauczycieli przygotowuje się do pracy w wyższej szkole zawodowej.

Status zatrudnienia i staż pracy

Polscy nauczyciele w większości mają umowę o pracę na czas nieokreślony, a 81% nauczycieli zatrudnionych jest na pełen etat. Częściej w pełnym wymiarze godzin zatrudnione są kobiety (prawie 83%) niż mężczyźni (75%). Młodych nauczycieli z krótszym stażem pracy w zawodzie częściej zatrudnia się na czas określony, natomiast starsi, którzy otrzymują mianowanie, uzyskują umowę na czas nieokreślony.

W Polsce nauczyciele gimnazjów i liceów mają średnio 17 lat stażu pracy w zawodzie, a w szkołach podstawowych - 19 lat.

Czas pracy nauczycieli

Pełnoetatowy nauczyciel na pięć głównych czynności (przygotowanie i prowadzenie lekcji, przygotowanie i prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, sprawdzanie prac) poświęca 34 godziny i 35 minut tygodniowo. Te wyniki z „Badania czasu i warunków pracy nauczycieli” są częściowo poparte wynikami ogólnego badania TALIS 2013.

Dużo miejsca w dyskusjach poświęconych czasowi pracy zajmuje temat różnic pomiędzy czasem pracy rozmaitych grup nauczycieli, na przykład nauczycieli różnych etapów edukacyjnych. „Badanie czasu i warunków pracy nauczycieli” pokazuje, że różnice te nie są tak wielkie, jak mogłoby się zdawać. Porównanie czasu poświęcanego na wykonywanie pięciu głównych czynności ukazuje różnice między nauczycielami ze względu na poziom awansu zawodowego. I tak, nauczyciele o wyższym stopniu awansu

Polski nauczyciel w świetle badań IBE

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport

Opublikowano: sobota, 18, październik 2014 00:00

Rafał Rudka

Odsłony: 2188

więcej czasu poświęcają na pięć głównych czynności, niż ci z mniejszym (33 godziny i 48 minut w grupie nauczycieli kontraktowych wobec 34 godzin i 48 minut mianowanych i 36 godzin i 12 minut dyplomowanych). Różnice te wynikają przede wszystkim z czasu poświęcanego na sprawdzanie prac uczniów. Rodzaj nauczanego przedmiotu (rozumianego jako ten, w którym badani nauczyciele mieli najczęściej godzin „tablicowych”), wpływa na ilość czasu poświęcanego na pięć głównych czynności. Biorąc pod uwagę podział na pięć głównych zajęć, najczęściej czasu poświęcają poloniści (jest to 40 godzin zegarowych tygodniowo), a najmniej nauczyciele WF (28 godzin).

Źródło: IBE